

Strategi för Sveriges utvecklingsamarbete med

Moçambique

2015 – 2020

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

103 39 Stockholm

Tel: 08-405 10 00, Webb: www.ud.se

Omslag: UD-KOM, Tryck: Elanders Grafisk Service 2015

Artikelnr: UD 15.019

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

Regeringsbeslut II:1
2015-06-04 UF2013/72330/UD/AF
UF2015/33528/UD/AF
Styrelsen för internationellt
utvecklingssamarbete (Sida)
105 25 Stockholm

Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Moçambique 2015-2020

2 bilagor

Ärendet

Regeringen beslutade den 11 september 2008 (UD2006/54399/AF) en samarbetsstrategi för utvecklingssamarbetet med Moçambique. Strategin gäller till och med den 31 december 2015 eller till dess regeringen dessförinnan beslutar en ny strategi.

I beslut den 27 juni 2013 (UF2013/38840/UD/USTYR) uppdrog regeringen åt Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) att inkomma med resultatförslag avseende Sveriges internationella bistånd till Moçambique. Sida har i en skrivelse den 26 november 2013 överlämnat resultatförslaget. Inom Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) har därefter utarbetats förslag till strategi för utvecklingssamarbetet med Moçambique avseende perioden 2015–2020.

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att fastställa en strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Moçambique 2015 – 2020 i enlighet med *bilaga 1*.

Samarbetsstrategin från den 11 september 2008 ska inte längre gälla.

Regeringen uppdrar åt Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete att i enlighet med strategin ansvara för genomförandet av Sveriges utvecklingssamarbete med Moçambique t.o.m. den 31 december 2020.

Sida bemyndigas att ingå samarbetsavtal med Moçambique under förutsättning att det i huvudsak överensstämmer med *bilaga 2*.

På regeringens vägnar

Margot Wallström

Anna Craenen

Regeringens
adress
Nyb. 39 Stockholm

Telefonväxel
08-405 10 00
Telefax
08-723 11 76

E-post: forenlig.registrator@gov.se

coll/jmbc

Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Moçambique 2015–2020

1. Inriktning

Svenskt utvecklingssamarbete med Moçambique inom ramen för denna strategi syftar till att tillvarata det ökade intresset och möjligheten att på ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart sätt nyttja landets naturresurser samt till att förbättra möjligheten för människor som lever i fattigdom att bidra till och ta del av den ekonomiska utvecklingen samt en demokratisk samhällsutveckling. Strategin ska gälla under perioden 2015–2020 och omfattar sammantaget 4,1 miljarder svenska kronor.¹

Insatserna inom ramen för strategin förväntas bidra till:

Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer

- Transparent och hållbar förvaltning och nyttjande av Moçambiques naturresurser
- Stärkt kapacitet hos nationella och lokala myndigheter att bidra till förbättrad miljö, och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer
- En hållbar livsmedelsförsörjning med särskilt fokus på ett motståndskraftigt lantbruk
- Ökad tillgång till förnybar energi samt tillförlitlig och hållbart producerad elektricitet för hushåll, företag och offentlig verksamhet

Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

- Stärkta demokratiska institutioner och ökad kapacitet i den offentliga förvaltningen

¹ Denna strategi styr användningen av medel som anslås under anslagsposten 9 Afrika i regleringsbrev avseende Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) för respektive budgetår.

- Moçambiques intäkter mobiliseras, används och redovisas på ett mer transparent, hållbart och effektivt sätt som kommer hela befolkningen till del
- Ökad öppenhet med särskilt fokus på tillgång till information för medborgarna om politiska och offentliga beslut
- Stärkt kapacitet i det civila samhället att verka för öppenhet, ansvarsutkrävande och ökad respekt för mänskliga rättigheter
- Förbättrade möjligheter för flickor och unga kvinnor att fatta självständiga beslut om sin sexualitet och reproduktion

Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

- Ökade möjligheter för framför allt kvinnor och ungdomar till anständig och produktiv sysselsättning och entreprenörskap
- Ökad tillgång till tjänster och stöd, i synnerhet för kvinnor och ungdomar på landsbygden, som förbättrar deras förutsättningar att starta och driva kommersiella verksamheter
- Stärkta förutsättningar hos aktörer, såsom arbetsmarknadens parter och andra, att verka för rättigheter på arbetsmarknaden
- Förbättrad tillgång till social trygghet för fattiga hushåll

2. Landkontext

Moçambique är ett land i snabb förändring. Landet har under de senaste tjugo åren gått från varierande grad av konflikt till att bli en av världens snabbast växande ekonomier. Under denna tid har framsteg gjorts inom utbildning, hälsa och infrastruktur. Moçambiques rikliga naturresurser av naturgas, kol, vattenkraft, skog och jordbruksmark innebär möjligheter att stärka den ekonomiska utvecklingen och genomföra investeringar som på sikt minskar fattigdomen under förutsättning att utvecklingen

sker på ett hållbart sätt. Även utökad frihandel kan bidra till effektivare produktion och ökad sysselsättning samt socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling i Moçambique.

Betydande utvecklingsutmaningar kvarstår emellertid. Över hälften av befolkningen lever under den nationella fattigdomsgränsen och det råder stor ojämlikhet. Utbildningsnivån är fortfarande låg och barna- och mödradödligheten är fortfarande bland de högsta i världen. Bristen på respekt för kvinnors makt över sina egna liv är stor och kvinnor och flickor på landsbygden är särskilt utsatta för diskriminering. Landet återfinns bland de tio länder i världen med högst andel barnäktenskap och nästan hälften av äktenskapen sker före arton års ålder. Klimat- och miljörelaterade kriser, främst översvämningar och torka, är återkommande utmaningar. Det politiska systemet präglas fortfarande av svagt ansvarsutkrävande samt brist på öppenhet. Korruptionen är alltjämt utbredd, och näringslivsklimatet brister.

Strategin tar sin utgångspunkt i att Moçambique under de kommande tio åren kommer att befinna sig i en övergångsperiod där grunden läggs för de kommande decenniernas naturresursbaserade ekonomi. Storskalig naturresursutvinning är förenad med betydande ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningar. Förutsättningar för en hållbar naturresursutvinning och en inkluderande ekonomisk tillväxt, som även kommer fattiga människor till del, behöver därför främjas. Den moçambikiska regeringen har aviserat en ambitionshöjning vad gäller ekonomisk utveckling och diversifiering samt hållbart utnyttjande av naturresurser.

Det svenska utvecklingssamarbetet har under de senaste åren fokuserat på demokratisk samhällsstyrning, jordbruk och infrastruktur samt forskning. Sverige har även genom generellt budgetstöd för fattigdomsbekämpning bidragit till genomförandet av Moçambiques strategi för fattigdomsbekämpning, som bl.a. fokuserar på sysselsättning, ökad produktivitet i jordbruket, hälsovård, utbildning och undanröjande av

kvarvarande hot från inbördeskriget, såsom minhantering. Regeringen ser att svenskt utvecklingssamarbete fortsatt har en roll att spela när det gäller att bidra till minskad fattigdom baserat på en långsiktigt hållbar och inkluderande ekonomisk tillväxt samt stärkt demokrati. Ett långvarigt svenskt engagemang och svenskt kunnande inom nyckelsektorer för Moçambiques utveckling utgör en viktig del av det svenska mervärdet.

3. Verksamhet

Verksamhetens inriktning styr valet av samarbetspartner och samarbetsformer. Utgångspunkten är att de samarbetspartner och samarbetsformer som mest effektivt bidrar till att nå långsiktigt hållbara resultat ska användas. Sida ska eftersträva balans i val av samarbetspartner, t.ex. genom att komplettera samarbete med staten med samarbete för att stärka civilsamhället. Långsiktigt programbaserat stöd, inklusive generellt budgetstöd för fattigdomsbekämpning och nya resultatbaserade former, kan kombineras med strategiska och katalytiska insatser och innovativa finansieringsformer. Förändringsaktörer bör stödjas.

Sverige ska verka för en sammanhållen och effektiv biståndssamordning i landet, framförallt genom ett aktivt deltagande i EU:s biståndssamordning och gemensamprogrammering.

Ett perspektiv bortom biståndet ska anläggas och utvecklingssamarbetet med Moçambique ska bidra till en successiv minskning av Moçambiques biståndsberoende. I genomförandet av strategin bör Sverige därför verka för att Moçambique fortsätter att öka den inhemska resursmobiliseringen och för att intäkter används för utveckling på ett effektivt och transparent sätt som kommer hela befolkningen till del.

Fattiga människors perspektiv på utveckling och ett rättighetsperspektiv ska genomsyra verksamheten. Där uppmärksammas bl. a jämställdhet,

barnets rättigheter liksom rättigheter för andra utsatta individer och grupper som är föremål för diskriminering. För att främja en långsiktigt hållbar utveckling ska ett miljö- och klimatperspektiv genomsyra verksamheten. En konfliktkänslig ansats ska tillämpas.

Tillgång till forskning av god kvalitet och relevans för fattigdomsbekämpning, som tar sin utgångspunkt i nationella behov, är en viktig förutsättning för utveckling. Sverige stödjer genom anslagsposten *Forskningsamarbete*² utvecklingen av den inhemska forskningskapaciteten i Moçambique. Synergier med forskningssamarbetet bör sökas för att främja kunskap och innovation inom samtliga resultatområden.

Synergier mellan strategins olika områden ska tillvaratas så långt det är möjligt. Komplementaritet ska också eftersträvas med andra relevanta strategier.

Institutionell kapacitet är en viktig förutsättning för ett hållbart nyttjande av naturresurser samt en transparent och hållbar hantering av intäkterna från naturresurserna. Samtidigt har det civila samhället en viktig roll när det gäller att verka för ansvarsutkrävande i samband med nyttjande av naturresurser.

Det civila samhället har även en viktig roll i diskussionen kring landets utvecklingsprioriteringar samt när det gäller att främja en större respekt för sexuella och reproduktiva rättigheter. Sysselsättning och företagande för unga kvinnor är även starkt kopplat till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Den begränsade tillgången till elektricitet samt återkommande miljö-, klimat- och naturkatastrofer riskerar utgöra en hämmande faktor för jobbskapande och för möjligheterna för människor som lever i fattigdom att delta i den ekonomiska utvecklingen.

Strategin inriktas på områden som är kritiska för den framtida utvecklingen i Moçambique och för att utvecklingen ska komma människor

² Forskningssamarbetet styrs av Strategin för forskningssamarbete och forskning inom utvecklingssamarbetet 2015–2021

som lever i fattigdom till del. Samtidigt präglas de valda områdena av en hög grad av risk då framsteg är beroende av reformvilja och politiskt ägarskap. Utvecklingsarbetet ska utformas så att det bidrar till att förebygga och förhindra korruption.

När det gäller former för uppföljning se regeringens riktlinjer för strategier.

Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer

I Moçambique finns omfattande miljö- och klimatmässiga utmaningar i kombination med bristfällig implementering av miljö- och marklagstiftning. Naturresursutvinningen riskerar därmed att orsaka negativ miljöpåverkan och socialt tryck på såväl landbaserade som marina ekosystem, inklusive den mark som ska försörja en växande befolkning. En ohållbar exploatering av naturresurserna skulle kunna medföra en rad negativa effekter, däribland på människors hälsa och på miljön, och riskera att kraftigt hämma möjligheterna att uppnå en hållbar ekonomisk utveckling och minskad fattigdom.

Trots att elnätet byggs ut kraftigt under senare år är tillgången till elektricitet begränsad och otillförlitlig, i synnerhet på landsbygden. Det finns ett behov av att öka användningen av olika instrument för förnybar energi, inklusive förnybara off-grid lösningar.

Svenskt utvecklingsarbete kan spela en viktig roll när det gäller utvecklingen av en hållbar produktion och distribution av elektricitet som fokuserar på fattiga hushåll och småföretag, vilket också bidrar till jobbskapande och för att öka möjligheterna för fattiga människor att delta aktivt och ta del av den ekonomiska utvecklingen. Sverige kan dra nytta av sin roll som aktör inom energisektorn för att verka för policy-reformer för att främja privata investeringar i förnyelsebar energi och minska riskerna för korruption. Regional samverkan ska främjas.

Sverige kan bidra till att stödja nationella och lokala myndigheters kapacitet att hantera naturresurser och naturresursutvinning på ett transparent och hållbart sätt, begränsa klimatpåverkan, samt bidra till att minska sårbarheten för klimatförändringar, miljöpåverkan och naturkatastrofer. Hantering av krissituationer och anpassning till klimatförändringar är ett område som prioriteras starkt av Moçambique. Sverige ska bidra till ett motståndskraftigt och hållbart lantbruk i Moçambique med särskilt fokus på utsatta gruppers livsmedelsförsörjning. Kvinnors roll som småbrukare ska särskilt beaktas.

Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

Transparenta och effektiva offentliga institutioner, tillgång till information, fria och oberoende medier, och möjligheter till ansvarsutkrävande är viktiga förutsättningar för en demokrati där olika grupper i samhället, inklusive barn och unga, är delaktiga. Svaga institutioner, svag kapacitet i den offentliga förvaltningen och utbredd korruption utgör idag hinder för människors möjligheter att få insyn och kunna utkräva ansvar.

Sverige kan spela en viktig roll när det gäller att bidra till stärkta demokratiska institutioner och ökad öppenhet och kapacitet i den offentliga förvaltningen. Sveriges komparativa fördel kommer bl.a. ur erfarenheter av att bistå i utvecklingen av institutionell kapacitet. Sverige ska bidra till att stärka de institutioner och reformer som är särskilt viktiga för att landets intäkter ska omsättas i en utveckling som kommer alla människor till del. Ett transparent skattesystem och ett fungerande system för offentlig finansiell styrning är exempel på viktiga förutsättningar för att landets utveckling i ökande grad ska kunna finansieras av inhemska mobiliserade resurser och för att motverka korruption.

Utrymmet för människor i Moçambique att påverka samhället de lever i, uttrycka sig fritt samt delta i politiska processer är begränsat. De civila

och politiska rättigheterna är särskilt kringskurna på lokal nivå där såväl bristen på information som bristen på kunskap om medborgarnas rättigheter är stor. Det finns ingen stark tradition av oberoende civilsamhällsorganisationer som arbetar med att främja mänskliga rättigheter och politiskt deltagande. Utrymmet för politiskt deltagande och ansvarsutkrävande kan öka genom att människor organiserar sig för att kräva sina rättigheter. Att bidra till stärkt kapacitet hos det civila samhället att verka för att mänskliga rättigheter respekteras och barnets rättigheter stärks är en prioriterad inriktning av verksamheten, liksom att stärka kapaciteten att verka för ökad öppenhet och ansvarsutkrävande.

Särskilt fokus bör läggas på att stärka flickors och unga kvinnors egenmakt, så att kvinnor och flickor i ökad utsträckning kan fatta självständiga beslut om sina liv, sexualitet och reproduktion. En förutsättning för att kunna uppnå de förväntade resultaten är att involvera män och pojkar samt att bekämpning av det könsbaserade våldet blir en integrerad del av verksamheten. Ett breddat samarbete med det civila samhället kan bidra till att öka ungdomars och lokalsamhällens kunskaper om sexuell och reproduktiv hälsa.

Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

Undersysselsättningen och arbetslösheten är hög i Moçambique, framförallt bland unga. För att den ekonomiska utvecklingen ska leda till fler anständiga och produktiva arbetstillfällen krävs att mikro-, små- och medelstora företag får större möjligheter att utvecklas samt att arbetstagarer får stärkta möjligheter att tillgodogöra sig rättigheter på arbetsmarknaden. En stor utmaning är att effektivisera och marknadsanpassa det småskaliga lantbruket och förbättra företagets tillgång till infrastruktur, företagstjänster och finansiering. Den arbetsföra befolkningen behöver få bättre förutsättningar för anständig och produktiv sysselsättning och för att kunna starta egna kommersiella verksamheter. Samtidigt finns

behov av att förbättra den sociala tryggheten för fattiga hushåll för att minska deras sårbarhet.

Sveriges utvecklingssamarbete ska inriktas på att öka människors möjligheter till försörjning genom anständig och produktiv sysselsättning och entreprenörskap. Sverige kan t.ex. bidra till ökad kapacitet till social dialog och organisering hos arbetsmarknadens parter, ökad tillgång till tjänster och utbildningar, bl.a. arbetsmarknadsinformation, som framför allt riktar sig till kvinnor och ungdomar. Finansiella tjänster och innovativa insatser inom informations- och kommunikationsteknologi kan spela en viktig roll. Svenskt utvecklingssamarbete kan bidra till att främja ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, innovation och entreprenörskap samt stärka kvinnors möjligheter att delta på arbetsmarknaden.

Synergier med det svenska forskningssamarbetet med Moçambique ska eftersträvas, bl.a. vad gäller forskningens bidrag till innovation som kan bidra till minskad fattigdom och hållbar utveckling.

I stöd till utveckling av sociala trygghetssystem ska Sverige särskilt beakta utsatta kvinnor och barns situation.